

в) прикметникові ФО (блідий, як смерть («Кинувся, нахилився до блідого, як смерть, лица» [2, с. 19]), мовби з хреста знята («Яків зирнув на Оленку – дівчина стояла перед ним сама не своя. Мовби з хреста знята» [2, с. 79]));

г) прислівникові ФО (аж пір'я летить («Любилися, аж пер'є летало, так?» [2, с.135]), грошей на господарці катма (« – Штраф? Кілько? – спитав і подумав, що чого доброго доведеться за свою дурість якщо не з конем, то з підсвинком розпрощатися, бо ж грошей на господарці катма, чи й злотий нашкребеться» [2, с. 49])).

У романі ми виявили також ФО предикативної структури (з кишень голодні миші виглядають (« – З кишень оно голодні миші виглядають» [2, с. 146]), світ зав'язався («Дивний світ, бач, який широкий, до доми, щитай двісті верстов буде типерка, а може, й цілих триста, а зав'язався міні світ на одній бабі» – думає Яків» [2, с. 68])).

Крім загальнономовних ФО, в романі «Століття Якова» знаходимо й авторські фразеологізми, наприклад: Господь вам альбо дідько молоко п'яної кози подарував, з кишень голодні миші виглядають, старість голоблі наставляє тощо. У своєму романі Володимир Лис описує персонажів, передає їхні почуття, дії, емоційний стан тощо, застосовуючи для цього багатий фразеологічний арсенал української мови.

Висновки. Фразеологічна система української мови – це справжній скарб для носіїв мови та лінгвістів, адже вона увібрала в себе усю вікову мудрість нашого народу, тому робить мовлення цікавішим і багатшим. Вивчення фразеології як галузі мовознавства – складне, але цікаве.

Майстер слова Володимир Лис уміло володіє фразеологічним багатством мови, за допомогою фразем письменник відтворює нашу національну культуру, побут, описує персонажів, виражає їх почуття, настрої. Саме у вживанні фразеологізмів виявляється індивідуальний стиль автора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Фраземіка творів Богдана Лепкого: загальнономовна та індивідуально-авторська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство. Вип. 47. Тернопіль, 2017. С. 290-300.
2. Лис В. С. Століття Якова. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. 240 с.
3. Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко та ін.; відп. ред. В. О. Винник]. Київ: Наук. думка, 2003. 786 с.
4. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. Київ: Рад. шк., 1988. 279 с.

*Данильчук Оксана
Науковий керівник – доц. Бабій Ірина*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПОРІВНЯНЬ У ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Порівняльні конструкції – одне з найпоширеніших мовних явищ, яке використовується в різних стильових різновидах. Особливо важлива їх роль у художньому

тексті, оскільки вони лежать в основі формування його художньо-образної системи. «Письменник, подаючи в контексті твору порівняльні конструкції, зважає їх стилістичну вагу, функції, здатність давати точну, яскраву інформацію про зображувані реалії» [1, с. 125].

Порівняння є елементом оцінної діяльності й універсальним способом переосмислення значення слів з іншого. Традиційно порівняння вважається найпростішим мовним засобом створення образності у художній літературі. О. Некрасова підкреслює, що «аналіз порівнянь, зокрема засвоєння загальномовних художньо-експресивних засобів, може бути достатнім параметром для дослідження поетичних ідіолектів та ідіостилів» [4, с. 225]. «Порівняння нерозривно пов'язане з ціннісною картиною світу, його аналіз дає змогу виявити місце тих чи інших об'єктів у мовній картині світу» [3, с. 87].

Серед українських мовознавців, які ґрунтовно і різнобічно розглядали порівняльні конструкції насамперед як одиниці граматичні, треба виділити І. Кучеренка, Є. Павленко, М. Плющ, Н. Сологуб, М. Заборну та ін. Сучасні лінгвістичні пошуки спрямовуються на вивчення мисленнєвих процесів і їхнього зв'язку з культурою, ментальністю, духовністю певного етнічного осередку.

Мета нашої праці – охарактеризувати порівняння у поезії Сергія Жадана з погляду їх структури та семантики.

Сучасність тематики поетичних творів Сергія Жадана, вплетення в загальний контекст молодіжної тематики, революційність поета-дев'яностника, осучасненість міфологічно-біблійної парадигми привернули увагу до творчості «харківського митця» багатьох літературознавців і мистецтвознавців. Дослідники йменують його поезію «безжальною, скальпівною відносно змапованого суспільства» [2], а прозі надають характеристики, пов'язані з «оприявленням тіні Іншого, що знаходить свій вихід просто зсередини в українському суспільстві» [3]. Так, О. Шаф та Л. Литвин вивчають біблійні образи і мотиви в Жаданівських текстах, Б. Пастух – урбаністичні мотиви, Ю. Вишницька – міфосценарії, І. Борисюк – символіку образів, що пов'язані з ідеєю смерті, І. Дзюба – асоціативність і світове значення його поезії, А. Біла і Л. Березовчук – творчий портрет С. Жадана, але наукові праці, присвячені аналізу порівнянь у творах Сергія Жадана, поки що відсутні, тому наше дослідження є актуальним. Основними завданнями є укладення картотеки порівнянь С. Жадана, аналіз їх структури та функціонування у поетичних текстах автора.

Сьогодні Сергій Жадан – відомий письменник, активний громадський діяч в Україні, організатор мистецьких заходів та мультимедійних проєктів. У вітчизняному літературознавстві Сергія Жадана вже давно прийнято називати «останнім українським ліриком». На думку І. Бойцун та М. Мухаметзянової, «урбаністичний простір поезії Сергія Жадана насичений відверто акварельними «маркерами», зокрема, розмитістю в зображенні,

багатоаспектністю в кольорах, сугестією та синестезією образності» [3]. Поет сформулював власну систему постійних образів-порівнянь, уміщених у виразі «міські топоси» і представлених фабриками, заводами та вулицями.

Застосувавши традиційні класифікації, виявлені у творах Сергія Жадана порівняння ми поділимо на сполучникові та безсполучникові. У сполучникових порівняннях автор найчастіше вжив сполучники:

Мов: «Тіло його стає ламке / мов хліба кров» [5, с. 9], «І пам'ять волочиться / мов парашути» [5, с. 61], «Мов дирижаблі поміж деревами усіма» [5, с. 104].

Немов: «Немов відчиняє нічне вікно / І ловить напружено кожен рух» [5, с. 6], «Скидали одяг, немов баласт» [5, с. 31], «Жінки на кухнях зупиняють час / І варять місяці, немов сири» [5, с. 38].

Як: «І ріки лишають свої береги / Як діти лишають батьківські доми» [5, с. 7], «Такі сніги лежать, холодні, як війни» [5, с. 37], «Кожна війна для них, як манна небесна» [5, с. 48], «І жінка з чорним, як земля, волоссям» [5, с. 90], «Їхні голоси були чорні, як шкільні футбольні поля» [5, с. 115].

Ніби: «Кров ніби лава в покладах вен» [5, с. 6], «І виштовхують в коло ніби у води ріки» [5, с. 9], «Тримав свої бутси, ніби не мав чого більше тримати / Склавши руки, ніби суніт при намазі» [5, с. 13], «Він і досі торкає мене своїм кашлем, ніби шипами» [5, с. 64].

Наче: «Лють підіймалась її венами / Наче волога стеблом троянди» [5, с. 18], «І одна з жінок із ліхтарем руці / Наче відьма з місяцем вийшла в глибокі сніги» [5, с. 52], «В тихому, наче спів, вагоні» [5, с. 62].

Мовби: «Птахи дивляться у вікна, мовби прочани» [5, с. 90].

До найчастіше вживаних безсполучникових належать:

Порівняння зі словом схожий (схожі): «Сонце в ранковому небі / Схоже на апельсин / У шкільному ранці» [5, с. 22], «Птахи в небесах схожі на гребені у волоссі / А сніги під ногами схожі на дереворити» [5, с. 38], «Дахи навпроти / схожі на рисові поля в Західному Китаї» [5, с. 102].

Порівняння, оформлене присудковою частиною: «Їхня політика – бите скло / Яке вони сиплять тобі під ноги / Примушуючи рухатись за ними / Не стояти на місці» [5, с. 110], «Наші спогади – це прапори, які ніхто не опускає» [5, с. 111].

Порівняння, які використовує Сергій Жадан, поєднують між собою різні смислові конструкції. Насамперед, найчастіше порівнюються абстрактні речі з фізичними, природні явища та людські відчуття. Проаналізувавши використання сполучникових та безсполучникових порівнянь, можемо зробити висновок, що Сергій Жадан найчастіше вдається до сполучникових порівнянь, які виражені такими сполучниками: мов, немов ніби, наче, схоже.

Безсполучникових порівнянь помітно менше, вони проявляються в поезії через розділові знаки, інтонаційні паузи, перехід з одного віршового рядка до іншого. Порівнюючи між собою об'єкти, Сергія Жадан експериментує – поєднує непоєднуване. У порівняльних конструкціях переважають побутові речі, краса людської душі, державна символіка, військова та морська тематика, рідше – церковна.

Постмодерністські тенденції у творчості Сергія Жадана яскраво проявляються у новаторському використанні художніх засобів, що наповненні молодіжним сленгом, маргінальними висловами тощо. Автор пропагує сучасне мистецтво крізь призму новаторських порівнянь. Це приклад того, як письменники мають «призвичаїти/пристосувати» свою спадщину до сучасної епохи, епохи протестів, компіляцій та інтертекстуальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Семантико-естетична парадигма назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі художньої прози ХХ ст.): монографія / за наук. ред. Н. М. Сологуб. Тернопіль: Осада Ю. В., 2021. 238 с.
2. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ – початку ХХ століття: монографія / за відп. ред. В. Л. Смілянської. Zielona Gora: Wydawnictwo WSP im. Tadeusa Kotarbinskiego : Wydawnictwo Verbum, 1999. 160 с.
3. Біла А. Від ломки до ломки... (лірика Сергія Жадана) [Електронний ресурс] /// Кальміюс: Літературно-мистецький альманах / голов. ред. Олег Соловей. 2000. № 1–2(9–10). <http://www.kalmiyus.h1.ru/nomer4/kryt/bila.shtml>
4. Бондар-Терещенко І. Постмодерн: геопоетика, психологія, влада : монографія. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 144 с.
5. Жадан С. Господь симпатизує аутсайдерам. 10 книг віршів: збірка. 3-тє вид. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 512 с.

Вовківська Анастасія

Науковий керівник – доц. Штонь Олена

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРІВНЯНЬ У РОМАНІ О. ВЛЬЧИНСЬКОГО «ІНШІ ДВЕРІ»

Постановка проблеми. Як відомо, повсякденне життя людини так чи інакше пов'язане з процесом порівняння на основі певних ознак. Зважаючи на те, що споконвічно існувала потреба в зіставленні різних типів об'єктів задля виявлення відмінних або схожих елементів між ними, порівняння як багатомірна категорія набуло активного застосування й слугувало одним із основних засобів пізнання навколишнього світу.

На сьогодні порівняння, що функціонують в тому чи іншому українськомовному дискурсі, «поки не знайшли вичерпного опису, а також єдиного, послідовного й викінченого теоретичного обґрунтування» [2, с. 4]. Опрацювання наукової літератури слугує підтвердженням зазначеної думки.

Аналіз досліджень проблеми. Порівняння були предметом зацікавлення таких науковців, як: Д. Баранник, Л. Голоюх, П. Дудик, Р. Зорівчак, Ж. Колоїз, Л. Мацько, О. Молчко, Н. Шаповалова та ін. Проте функціонування цих образних засобів у романі Олександра